

Андријана Ж. Милетић
Ирена Б. Голубовић-Илић
Оливера Д. Цекић-Јовановић
Универзитет у Крагујевцу
Факултет педагошких наука у Јагодини
Катедра за дидактичко-методичке науке

УДК: 371.3.:3/5
371.3.:811.163.41

КЊИЖЕВНИ ТЕКСТ У ИНТЕГРИСАНОЈ НАСТАВИ ПРИРОДЕ И ДРУШТВА И СРПСКОГ ЈЕЗИКА

Ајсџиракџи: Један од захтева савременог васпитно-образовног процеса којим се слабости традиционалне предметно-часовне наставе превазилазе јесте интеграција садржаја. Учење засновано на овом приступу омогућава ученицима стицање квалитетнијих и дуготрајнијих знања.

Анализом Програма наставе и учења за први разред и Наставног програма од другог до четвртог разреда основног образовања и васпитања разматрали смо могућности интеграције садржаја Света око нас / Природе и друштва и Српског језика. У раду посебно разматрамо функционалну употребу књижевних текстова у млађим разредима основне школе на часовима природе и друштва, након чега су понуђена конкретна решења за повезивање сродних садржаја у целину.

Кључне речи: настава природе и друштва, настава српског језика, интеграција, књижевни текстови.

УВОДНА РАЗМАТРАЊА

У складу са динамичним и континуираним променама савременог друштва, које пред појединца врло често стављају сложене задатке и проблеме за чије решавање су неопходне бројне вештине и знања из различитих области, неопходно је и образовни систем мењати и унапређивати у складу са потребама модерне цивилизације. Основне мањкавости наставе која доминира у великом броју основних школа видљиве су у оквиру резултата PISA (Programme for International Student Assessment) и TIMSS (Trends in International Mathematics and Science Study) тестова. Поменути тестови показали су да су знања ученика основних школа у Србији углавном на нивоу репродукције и препознавања, те да нису функционална и практично применљива. То значи да мали проценат наших ученика има вештине и знања која су потребна за решавање релативно тешких проблемских задатака

(Павловић Бабић, Бауцал 2013) који захтевају практичну примену знања из различитих наставних предмета у новим и другачијим ситуацијама. Један од разлога за нижа постигнућа ученика и њихову смањену могућност да дивергентно мисле и проблему приступају са више страна, користећи знања из различитих области, могао би да буде проблем с којим се сусреће образовни систем наших основних школа, а односи се на неекономичне, преопширне, међусобно неусаглашене и оптерећујуће наставне програме различитих предмета.

У складу са претходно идентификованим проблемима, *Стратегија развоја образовања у Србији до 2020. године*, у циљу побољшања квалитета наставе, њених ефеката и остваривања вишег нивоа ефикасности курикулума, предвиђа тематизоване наставне програме чији је циљ адекватније и потпуније изражавање повезаности и целовитости природних, друштвених и других социокултурних подручја која се изучавају у основној школи. Ово у извесној мери указује на могућности корелације и интегрисања садржаја различитих наставних предмета у основној школи, на шта упућују тестови TIMSS истраживања где су за сваки домен садржаја дефинисани задаци за чије решавање су неопходне вештине и операције из свих когнитивних домена (Картал 2014).

Анализом стратешких докумената и садржаја програма за основне школе којим се, кроз упутство учитељима, сугерише да приликом планирања и реализације наставе треба да се оствари интегрисан тематски приступ самосталним избором кохерентних и компатибилних садржаја из наведених тема, долазимо до закључка да би у настави требало „поштовати одреднице принципа корелације на свим нивоима – предметном, разредном и међупредметном” (*Правилник о наставном програму за четврти разред основног образовања и васпитања* 2006: 112). Учитељима се, дакле, даје могућност да комбинују, како садржаје унутар једног предмета, тако и оне на нивоу разреда из различитих наставних предмета, те да на основу тога примењују мултидисциплинарни приступ при изграђивању појмова, а све у циљу унапређења наставе и подизања квалитета знања ученика. У том контексту, *Стратегија развоја образовања у Србији до 2020. године* даље предвиђа да се у складу са моделом тематског и оперативног планирања, према целовитој и унутрашњој дидактичкој структури градива, адекватно изаберу и остали методички елементи: наставна средства, облици рада, методе, поступци, системи, иновативни модели и др., како би се одређене појаве, процеси и законитости у природи и друштву боље разумели и усвојили (*Strategija razvoja obrazovanja u Srbiji do 2020. godine* 2012). Дакле, један од могућих начина за растерећење ученика од обимних садржаја и стицање квалитетних, практично применљивих знања могао би врло смислено да буде корелацијско-интеграцијски приступ наставним садржајима.

Сходно томе да се садржаји природних и друштвених наука у првом циклусу основног образовања, према важећем наставном плану, изучавају у оквиру обавезног наставног предмета Свет око нас / Природа и друштво (у даљем тексту СОН/ПиД), а кроз наставу српског језика „развија поштовање према културној баштини [...] читају и тумаче популарни текстови из илустрованих енциклопедија и часописа за децу [...] уочавају значајне појединости у опису природе” (*Правилник о наставном програму за четврти разред основног образовања и васпитања* 2006: 2), требало би размотрити могућност интеграције садржаја управо ова два предмета.

Како се све више намеће потреба за интердисциплинарним приступима у решавању различитих научних, привредних и друштвених потреба, поставља се захтев да се у току наставе следи и објасни смисао динамичног и функционалног јединства међу различитим дисциплинама. Ради се о непрестаном истраживању које се врши на општем плану знања у интердисциплинарном правцу, у повезаности и односима између појединих дисциплина, а пре свега између оних које су најближе једна другој (Ђурђевић 1995). Имајући у виду овакав захтев, корелација и интеграција наставних предмета, области и садржаја постаје неопходна и нужна у разредној настави.

Оно око чега се већина слаже, како наводи Нађ Олајош (2016), јесте да се у најопштијем смислу корелација може дефинисати као однос између две ствари или појаве, а интеграција као повезивање различитих ствари или појава које су издвојене по принципу сличности. Корелација се, према поменутом аутору, односи на повезивања два предмета, а интеграција на више наставних предмета. Компромис је направљен у повезивању идеја корелације и интеграције, при чему настаје корелацијско-интеграцијски систем наставе који подразумева да сви елементи наставног процеса буду функционално повезани и да чине хармоничну целину.

Један од представника идеје о интеграцији и повезивању садржаја у настави био је Џон Дјуи (Дјуи 1970). Он је сматрао да је неопходно реализовати комплексну и целовиту организацију садржаја, да би се избегло презентовање изолованих чињеница распоређених у различите предмете које су саме по себи практично неупотребљиве у свакодневном животу и не омогућавају адекватан интелектуални подстицај. Слично овом ставу, Херберт Кол (Herbert Kohl) сматра да подела наставних садржаја на више наставних предмета представља основну препреку њиховој интеграцији. Он наводи да наставни садржаји добијају образовну вредност само када се стичу у процесу решавања проблема и само онда када постану применљиви у животним ситуацијама (Милутиновић 2009).

С обзиром на то да је сам начин размишљања у оквиру различитих области сличан, али се користи у другачијим контекстима, овај став је у

суштини захтев за одбацивањем традиционалне поделе на наставне предмете и захтев за увођењем комплексних, целовитих тема којима се обухватају сва важнија питања и проблеми из области Природе и друштва, односно из свакодневног живота. Слично претходно наведеном, неопходност интеграције истиче и Вилотијевић (2006), наглашавајући да знатно доприноси интелектуалном развоју ученика јер их оспособљава за целовито доживљавање и схватање света.

На основу резултата бројних истраживања (Благданић, Мићић 2011; Крумес Шимуновић, Блекић 2012; Полић 2005 итд.), сматра се да књижевни текстови у интегрисаном приступу настави омогућавају повезивање садржаја из различитих научних дисциплина, односно предмета, у оквиру одабране теме у јединствену целину. Управо овај приступ подразумева корелацију наставе, комплексни систем који означава повезивање свих битних компонената у хармоничну целину ради постизања јединственог, унапред постављеног циља. Буде ли се порадило на томе, ученицима ће се поједноставити савладавање градива, а предавачи растеретити посла, који је неко од колега већ учинио за њих. Функционалним повезивањем грађе различитих предмета, који су слични или се међусобно допуњују, ученицима ће се олакшати да заокруже укупно знање и увиде да предмети које уче нису непотребни и неповезани, него чине јединствену, смислену целину о свету који их окружује (Хурић 2014).

У реализацију садржаја наставних предмета СОН/Пид треба интегрисати књижевне текстове, јер такав приступ обради садржаја не само што одговара савременим потребама друштва, већ и омогућава ученицима да са више разумевања и на вишем нивоу знања, на другачији, уметнички начин, сагледају појмове, појаве и процесе. Књижевни текстови ће их увести у свет имагинације, подстаћи даља истраживања и пружити конкретну подршку у разумевању природних и друштвених садржаја (Благданић, Мићић 2011) јер „нема познатих и једном заувек откривених путева којима се улази у свет сваког појединог књижевноуметничког остварења, већ су ти путеви унеколико увек другачији у приступу сваком поједином књижевноуметничком делу – онолико колико је оно аутономно, самосвојно и непоновљиво уметничко остварење” (*Правилник о наставном програму за четврти разред основног образовања и васпитања* 2006: 16).

МОГУЋНОСТИ ИНТЕГРИСАЊА САДРЖАЈА СВЕТА ОКО НАС / ПРИРОДЕ И ДРУШТВА И СРПСКОГ ЈЕЗИКА

С обзиром на то да се задаци наставе Света око нас / Природе и друштва заснивају на сазнавању веома битних чињеница и појмова о појавама, процесима и односима у природи и друштву, постаје јасно да је остварити све те задатке изоловано, без логичке везе са другим наставним предметима, готово немогуће (Голубовић-Илић, 2012). Међутим, „[...] да би направио везе између две или више области знања, ученик мора да поседује јасне концептуализације свих тих области. На пример, да би схватио везу између литературе и историјских догађаја из истог времена, ученик мора знати релевантне податке и из историје и из књижевности. Способност да се уче везе између наизглед различитих области учења захтева јасну свест о ономе што сваку од тих области чини јединственом” (Пешикан 2003: 39).

Комбиновање садржаја и елемената наставних предмета СОН/ПиД и Српског језика могу позитивно утицати не само на квалитет знања, већ и на мотивацију, пажњу и активност ученика на часу. Истовремена реализација поменутих предмета и појединих садржаја може допринети интензивирању наставног процеса, повећању образовних исхода, а може уједно бити изазов и простор у коме би учитељи могли испољити своју креативност, умешност, стваралачке идеје и способности.

Анализом Програма наставе и учења за први разред и Наставног програма од другог до четвртог разреда основног образовања и васпитања, с посебним освртом на садржаје предмета СОН/ПиД и Српског језика, долазимо до закључка да постоје бројне могућности за њихову интеграцију. У том контексту настојаћемо да размотримо и прикажемо неке могућности примене одређених књижевних текстова у функцији обраде садржаја наставе СОН/ПиД, мотивације ученика или илустрације појединих делова садржаја. Као пример наводимо песму Љубивоја Ршумовића „Ау што је школа згодна” јер сматрамо да је погодна за реализацију наставне јединице *Грује људи: њородица, школска заједница, разред, одељење, суседи*. Анализом наведене песме увешћемо појам „школа” и проанализирати опис школе и школске заједнице кроз стихове:

Ау, што је школа сјајна,
У клупама пар до пара,
Сваки шапат, свака тајна
Једну нову љубав ствара...

Ау, што је школа згодна,
Лечи лењост и самоћу,
Ко да ми је кућа родна,
Штета што не ради ноћу!

Када је реч о о наставној јединици која се из предмета Свет око нас обрађује у првом разреду – *Празници: њородични, школски*, може се користити књижевни текст „Срећна Нова година” Душана Радовића. Књижевни текстови предвиђени Програмом наставе и учења у првом разреду посебно су погодни за реализацију теме *Разноврсности њприроде* у оквиру које се ученици упознају са основним карактеристикама животиња, начином кретања, оглашања, њиховим стаништима. То су текстови „Голуб и пчела” (народна прича), „Жаба чита новине” Јована Јовановића Змаја, „Зец и вук” Томе Славковића (Правилник о програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања 2017: 8). У оквиру поменутих наставних тема, за реализацију наставне јединице *Основна својства ваздуха: њровидности, мирис, крештање*, можемо прочитати песму Мире Алечковић „Ветар сејач”.

Када је у питању биљни свет, можемо користити песму „Сади дрво” Јована Јовановића Змаја:

Где год нађеш згодно место
Ту дрво посади!
А дрво је благодарно,
Па ће да награди.
Наградиће изобиљем
Хлада, рода свог,
Наградиће било тебе,
Било брата твог.

Имајући у виду да учитељ има различите могућности избора текстова, песма „Пријатељи за поштовање” аутора Пеђе Трајковића је одличан избор за реализацију наставне јединице *Изглед и делови њшела биљака*:

Одувек, децо, тако стоје ствари:
Биљке су наши најбољи другари.
Само оне знају како да се храна
Направи од воде и светлости дана.
Било да су мекане, ил’ тврде – дрвене,
Било да су једнобојне, ил’ врло шарене,
Било да су мајушне, ил’ велике – снажне,
За нас су оне необично важне...

Осим у првом, наставна тема *Разноврсности природе* из наставног предмета Свет око нас обрађује се и у другом разреду, а књижевни текстови који могу бити коришћени за њихову реализацију су: „Врабац и ласте” Лава Толстоја, „Патак и жабе” Јована Јовановића Змаја, „Потерала свака биљка” Добрице Ерића (избор из поезије) и други.

Како бисмо деци објаснили *Промене у природи у зависности од годишњих доба*, можемо прочитати стихове песме „Пролећно јутро у шуми” Момчила Тешића:

На брези се њишу вिति ластари.
Новим лишћем храст се кити прастари.

Протрчала млада срна пропланком.
Побеђена ноћ је црна осванком.

Зраци сунца шуму целу залију.
Зазвиждука кос веселу арију.

Шумских птица зазвонише хорови
И Сунцу се поклониле борови.

или песму Душана Радовића „Јесења песма”, у којој су на сликовит начин приказане промене по којима се препознаје ово годишње доба:

Све је пошло наопачке
за врапце и мачке,
кад је јесен окачила
своје жуте значке,
кад је ветар запевао
новембарске тачке.

...

Продајемо сунцобране.
– купујемо кишобране!
Продајемо старо лишће
– купујемо пахуљице...

Како је један од задатака интегрисаног наставног предмета Природа и друштво у трећем разреду „оспособљавање за самостално учење и проналажење информација”, књижевни текстови су функционално наставно средство које ће допринети реализацији наведеног циља (*Правилник*

о наставном програму за трећи разред основног образовања и васпитања (2006: 89). На пример, приликом реализације наставне јединице *Ликови из наших народних песама, приповедака и бајки*, ученици могу добити истраживачке задатке које ће реализовати користећи књижевне текстове који се налазе у њиховим читанкама за српски језик (народна песма „Марко Краљевић и бег Костадин”, народна приповетка „Свети Сава и сељак без среће”) и на тај начин самостално стећи знања о познатим ликовима и јунацима наше народне књижевности сагледавајући их како кроз научну, тако и кроз уметничку перспективу.

Наставним програмом за трећи разред предвиђено је да наставници и учитељи бирају „најмање два, а највише четири дела за обраду” (*Правилник о наставном програму за трећи разред основног образовања и васпитања* 2006: 4), што омогућавају садржаји наставне јединице *Знаменити људи нашег краја*, који дају прилику ученицима да самостално истражују и у договору са учитељем донесу књижевне текстове кроз чије садржаје ће се упознати са значајним личностима свог краја и њиховим делима.

Поседна прилика и потреба за остваривањем корелације ова два предмета и примене књижевних текстова на часовима Природе и друштва јавља се у четвртном разреду приликом изучавања историјских садржаја, који су ученицима апстрактни, а „приче их приближавају нама и представљају битан начин разумевања прошлости” (Благданић, Мићић 2011: 29). Књижевни текстови који се могу интегрисати у историјске садржаје наставе Природе и друштва у циљу стварања што објективније слике о догађајима из прошлости могли би бити и текстови „Кроз васиону и векове” Милутина Миланковића и „Од пашњака до научењака” Михајла Пупина. На овај начин ученици би кроз адекватну интерпретацију поменутих текстова били у прилици да садржаје о познатим личностима и њиховим животима сагледају из другачије перспективе, што би омогућило већу мотивацију и квалитетнија знања.

Приповетка „Стефаново дрво” Светлане Велмар-Јанковић такође указује на историјске чињенице које се обрађују у четвртном разреду, а односе се на „простор (Крушевац, Београд – српска престоница), време (средњи век), историјске личности (Лазар Хребељановић, кнегиња Милица, Милош Обилић, Деспот Стефан Лазаревић), историјски догађај (Косовска битка), друштвене (изглед утврђења, начин живота) и културне прилике – преписивачка школа у манастиру Ресави” (Благданић, Мићић 2011: 34). Када је у питању иста књижевница, за обраду историјских садржаја можемо користити и приповетку „Златно јагње” (из *Књије за Марка*), с циљем да се ученицима укаже на значај династије Немањића и њихову улогу у историји Србије:

[...] Урликали су, ноћу, из шума око града – тврђаве у којој је живео. Град се звао Рас, а дечак Растко. Био је најмлађи син господара града, великог жупана Стефана Немање. Док их је слушао како завијају, дечаку је изгледало да су врло близу, да ће часком стићи под кулу у којој је, на самом врху, спавао са своја два брата Вуканом и Стефаном [...]

Како би се ученицима на примерен, методички осмишљен начин објаснило садржај наставне јединице *Начин живота у средњем веку*, може им се прочитати одломак „Од пашњака до научењака” Михајла Пупина:

И данас, када се сетим свога детињства у Идвору, осећам да је главни смисао духовног живота на селу одржавање и неговање старих традиција. [...]

Верни старим обичајима Срба, у дугим зимским вечерима, Идворци су одржавали своја посела. Као дечак ја сам био на многима од њих у кући свога оца. Старији људи би поседали око топле пећи на клупи, која је била део пећи, направљена од истог материјала као и сама пећ, обично од меких цигала, намалтерисана и окречена. Људи су пушили и разговарали, а изгледали су као сенатори, самозвани чувари све мудрости у Идвору. Крај ногу старијих седели су на клупицама млади људи, а пред сваким од њих је стајала котарица у коју су крунили жута зрна са великих кукурузних клипова. То би радили цело вече. Старије жене седеле су на малим клупама дуж зида; оне су преле вуну, лан или кудељу, шиле и везле.

На основу претходних навода, сматрамо да је број могућности и начина да се међу садржајима поменутих предмета успостави корелативна веза бесконачан. Идеје и успешна дидактичко-методичка решења могу се реализовати у сва четири разреда, а од инвентивности и креативности учитеља зависи успешност њихове примене.

ЗАКЉУЧАК

Интегративна настава и корелација су на неки начин иновативна организациона решења која имају низ предности у односу на традиционалну наставу, али је за њихову учесталију примену неопходно мотивисати учитеље и наставнике, организовати одређене семинаре, округле столове, скупове на којима ће се размењивати примери добре праксе. Детаљна упутства,

шаблони и „рецепти” за успешну и, у сазнајном смислу, квалитетно организовану интегративну наставу и корелацију наставних садржаја не постоје, али је важно да се оне изводе спонтано, неизвештачено, онда када се за то створе повољни услови и постоје оправдани разлози (Михајловић, Голубовић-Илић 2018).

На основу ове теоријске анализе и наших претходних истраживања о интеграцији и корелацији наставних садржаја (Вукићевић, Голубовић-Илић 2008; Цекић-Јовановић 2012; Голубовић-Илић 2012; Јаковљевић, Цекић-Јовановић 2014), можемо закључити да наставни програм природе и друштва и српског језика указују на то да постоје бројне могућности за примену текстова у корелацијско-интеграцијском методичком систему у конкретним наставним ситуацијама. Запажања до којих смо дошли током ове анализе, у контексту интеграцијско-корелацијског приступа и примене књижевних текстова у интегрисаној настави СОН/Пид и Српског језика, наводе нас на размишљање какве ставове о корелацији и интеграцији наставних садржаја имају студенти Факултета педагошких наука и учитељи у основним школама, постоји ли код њих свест о њеним предностима и недостацима, начину реализације и учесталости примене. С тим у вези, ваљало би размотрити могућност унапређења и измене наставних програма и у складу са тим креирати електронске базе података. Оне би обухватале наставне материјале, адекватну литературу и конкретне примере припрема за часове интеграцијско-корелацијског модела које би биле доступне студентима, али и учитељима који већ раде у основним школама, што би довело до учесталије примене овог система и унапређења наставног процеса. Много је питања отворено у оквиру ове области, тако да би ваљало неко наредно истраживање посветити управо наведеним дилемама и недоумицама.

ЛИТЕРАТУРА

- Благданић, Мићић (2011): Sanja Blagdanić, Višnja Mičić, Istorijska činjenica i književni tekst – u mlađim razredima osnovne škole, *Inovacije u nastavi – časopis za savremenu nastavu*, 24(1), Београд: Учитељски факултет, 27–38.
- Вилотијевић (2006): Нада Вилотијевић, *Интегративна настава у природи и друштву*, Београд: Школска књига.
- Вукићевић, Голубовић-Илић (2008): Наташа Вукићевић, Ирена Голубовић-Илић, Могућност корелације наставе природе и друштва и музичке културе у разредној настави, *Педагошка стварност*, 54(5/6), 509–523.
- Голубовић-Илић (2012): Ирена Голубовић-Илић, Заједнички дидактичко-методички аспекти Света око нас и Математике, *Методички аспекти методике наставе математике II*, Јагодина: Педагошки факултет, 245–256.

- Ђурђевић (1995): Милунка Ђурђевић, Корелација програмских садржаја у разредној настави, *XII сабор учитеља на Златибору*, Београд: Савез учитеља Републике Србије, 344–347.
- Јаковљевић, Цекић-Јовановић (2015): Андријана Јаковљевић, Оливера Цекић-Јовановић, Свет око нас / Природа и друштво и Математика у систему међупредметне повезаности – ставови учитеља, *Методички аспекти методике наставе математике III*, Јагодина: Факултет педагошких наука Универзитета у Крагујевцу, 341–350.
- Картал (2014): Весна Картал, Наставни програм као фактор успешности ученика на међународним тестирањима, *Иновације у настави*, XXVII/1, Београд: Учитељски факултет, 94–105.
- Крумес Шимуновић, Блекић (2013): Irena Krumes Šimunović, Ivana Blekić, Prednosti korelacijsko-integracijskoga sustava u pristupu književnom djelu, *Život i škola*, 59(29), Osijek: Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, 168–187.
- Милутиновић (2009): Јована Милутиновић, Прогресивизам у образовању – теорија и пракса, *Зборник Института за педагошка истраживања*, 41(2), Београд: Институт за педагошка истраживања, 264–283.
- Михајловић, Голубовић-Илић (2018): Александра Михајловић, Ирена Голубовић-Илић, Могућности корелације и интеграције садржаја Математике и Света око нас / Природе и друштва у разредној настави, *Педагогија*, 73(1), 180–194.
- Нађ Олајош (2016): Александар Нађ Олајош, *Могућности примене корелацијско-интеграцијској методичкој систему у разредној настави*, неobjављена докторска дисертација, Нови Сад: Филозофски факултет. [http://www.cris.uns.ac.rs/DownloadFileServlet/javniUvid146978219060436.pdf;jsessionid=31C60A420E8A543E1A644F58BD4147E5?controlNumber=\(BISIS\)101625&fileName=146978219060436.pdf&id=6630](http://www.cris.uns.ac.rs/DownloadFileServlet/javniUvid146978219060436.pdf;jsessionid=31C60A420E8A543E1A644F58BD4147E5?controlNumber=(BISIS)101625&fileName=146978219060436.pdf&id=6630).
- Павловић Бабић, Бауцал (2013): Dragica Pavlović Babić, Aleksandra Baucal, *Podrži me, inspiriši me – PISA 2012 u Srbiji: prvi rezultati*, Београд: Institut za psihologiju Filozofskog fakulteta u Beogradu, Centar za primenjenu psihologiju.
- Пешикан (2003): Ана Пешикан, *Настава и развој друштвених вјерова код деце*, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Полић (2005): Milan Polić, Integralna nastava kao odgovor na suvremene obrazovne potrebe, *Metodički ogleđi: časopis za filozofiju odgoja*, 12(2), Zagreb: Hrvatsko filozofsko društvo, 61–72.
- Правилник (2011): *Правилник о наставном програму за први и други разред основног образовања и васпитања*. [http://www.zuov.gov.rs/dokumenta/CRPUOsnovne%20skole%20PDF/Prvi%20ciklus%20osnovnog%20obrazovanja%20i%20vaspitanja.pdf](http://www.zuov.gov.rs/dokumenta/CRPUOsnovne%20skole%20PDF/Prvi%20ciklus%20osnovnog%20obrazovanja%20i%20vaspitanja/2%20Nastavni%20program%20za%20prvi%20i%20drugi%20razred%20osnovnog%20obrazovanja%20i%20vaspitanja.pdf).
- Правилник (2006): *Правилник о наставном програму за трећи разред основног образовања и васпитања*. <http://www.zuov.gov.rs/dokumenta/CRPU/Osnovne%20skole%20PDF/Prvi%20ciklus%20osnovnog%20obrazovanja%20i%20>

vaspitanja/3%20Nastavni%20program%20za%20treći%20razred%20osnovnog%20obrazovanja%20i%20vaspitanja.pdf.

Правилник (2006): *Правилник о наставном програму за четврти разред основне образовања и васпитања*. <http://www.zuov.gov.rs/dokumenta/CRPUOsnovne%20skole%20PDF/Prvi%20ciklus%20osnovnog%20obrazovanja%20i%20vaspitanja/4%20Nastavni%20program%20za%20cetvrti%20razred%20osnovnog%20obrazovanja%20i%20vaspitanja.pdf>.

Правилник (2017): *Правилник о програму наставе и учења за први разред основне образовања и васпитања*. <http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/pg/ministarstva/pravilnik/2017/10/1/reg>.

Стратегија (2012): *Strategija razvoja obrazovanja u Srbiji do 2020. godine*. http://www.scnis.rs/files/%D0%97%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%B8/Strategija_razvoja_obrazovanja.pdf.

Хурић (2014): Зевцо Хурић, Корелација математике и осталих наставних предмета, *Настава математике*, LIX/4, Београд: Друштво математичара Србије, 41–44.

Цекић-Јовановић (2012): Оливера Цекић-Јовановић, Могућности корелације наставе Природе и друштва и Математике у оквиру образовно рачунарског софтвера, *Методички аспекти методике наставе математике II*, Јагодина: Педагошки факултет, 435–447.

Andrijana Ž. Miletić
Irena B. Golubović-Ilić
Olivera D. Cekić-Jovanović
University of Kragujevac
Faculty of Education in Jagodina
Department of Didactics and Methodology

LITERARY TEXT IN INTEGRATED TEACHING OF NATURE AND SOCIETY AND SERBIAN LANGUAGE

Summary: One of the requirements of a modern educational process that overcomes the weaknesses of the traditional way of teaching is integration of content. This approach, unlike traditional teaching which is aimed at acquiring facts, through separate subjects, enables students to acquire a more profound, long-term knowledge, which can “resist” the process of forgetting. However, apart from educational effects, it also contributes to the motivation of students, contemporaneity and dynamics of the teaching process as a whole; there is no reason to burden pupils with similar contents within different subjects if the same effect can be achieved at a single class, with adequate organization of integrative teaching.

Starting from the curricula from the first to the fourth grade of elementary school, the paper considers the possibilities of integrating contents of the World around us / Nature and Society and the Serbian language. The functional use of literary texts in lower grades of elementary school at Nature and society classes is analysed, and concrete solutions for integrating related contents were offered.

Keywords: teaching Nature and society, teaching Serbian language, integration, literary texts.